

پیش‌بینی سرسختی روان‌شناختی بر اساس الگوهای ارتباطی میان زوجین و سبک‌های حل
تعارض در مردان متأهل آسیب‌دیده از رابطه فرازنشویی همسر
**Predicting Psychological Hardiness Based on Relationship Patterns Between Couples
and Conflict Resolution Styles in Married Men Affected by Spouse Extramarital
Relationship**

Maryam Ahmadi Manesh *

PhD Student, Counseling, Mohaghegh Ardabili
University, Ardabil, Iran.

Maryam.ahmadimanesh.a.m@gmail.com

Esmail Sadri

Assistant Professor, Department of Counseling,
Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran.

مریم احمدی منش (نویسنده مسئول)

دانشجو دکترا، مشاوره، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

اسماعیل صدری

استادیار، گروه مشاوره، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

Abstract

The aim of the present study was to investigate the prediction of Psychological Hardiness based on communication patterns between couples and conflict resolution styles in married men affected by an extramarital affair. This research was descriptive and correlational. The statistical population of this study was married men affected by the extramarital affair of their spouses who were referred to welfare counseling centers in Mashhad in the first three months of 1400, from which 80 people were selected by Purposive sampling. The research instruments included the Ahvaz Psychological Hardiness Scale (AHI) (Kiamarsi et al., 1998), the Couples Communication Pattern Questionnaire (CPQ) (Christens and Salavai, 1991), and the Conflict Resolution Styles Questionnaire (ROCI-2) (Rahim, 1983). Pearson correlation and multiple linear regression were used to analyze the data. Findings showed that the constructive relationship model of reciprocity and compromise conflict resolution styles, integration, and binding with psychological rigidity have a positive and significant relationship ($P < 0.01$) and communication patterns of expectation/withdrawal and mutual avoidance. And avoidance conflict resolution styles, integration, and domination had a negative and significant relationship with psychological hardiness ($P < 0.01$). Regression results also showed that constructive interaction, expectation/withdrawal, mutual avoidance, integration, domination, and compulsion styles were able to reduce 0.56 psychological hardiness in married men affected by extramarital affairs. Predict ($P < 0.05$). Considering that psychological hardiness in married men affected by the extramarital affair is related to communication patterns between couples and conflict resolution styles, it is necessary to hold workshops based on these concepts in this group of people. Arrives.

Keywords: Couples communication patterns, extramarital affair, conflict resolution styles, Psychological Hardiness

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی پیش‌بینی سرسختی روان‌شناختی بر اساس الگوهای ارتباطی میان زوجین و سبک‌های حل تعارض در مردان متأهل آسیب‌دیده از رابطه فرازنشویی همسر بود. این پژوهش به لحاظ روش توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش مردان متأهل آسیب‌دیده از رابطه فرازنشویی همسر مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره وابسته به بهزیستی شهر مشهد در ۳ ماهه اول سال ۱۴۰۰ بودند که از میان آنها به روش نمونه‌گیری هدفمند تعداد ۸۰ نفر انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل مقیاس سرسختی روان‌شناختی اهواز (AHI) (کیامرسی و همکاران، ۱۳۷۷)، پرسشنامه الگوی ارتباطی زوجین (CPQ) (کریستنس و سالواوی، ۱۹۹۱) و پرسشنامه سبک‌های حل تعارض (ROCI-2) (رحیم، ۱۹۸۳) بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی چندگانه استفاده شد. یافته‌ها نشان داد الگوی ارتباطی سازنده متقابل و سبک‌های حل تعارض مصالحه‌گرانه، یکپارچگی و ملزم شده با سرسختی روان‌شناختی رابطه مثبت و معنادار ($P < 0.01$) و الگوهای ارتباطی توقع/کناره‌گیری و اجتناب متقابل و سبک‌های حل تعارض اجتنابی، یکپارچگی و سلطه‌گری با سرسختی روان‌شناختی رابطه منفی و معنادار داشتند ($P < 0.01$). همچنین نتایج رگرسیون نشان داد که ارتباط سازنده متقابل، توقع/کناره‌گیری و سبک‌های اجتناب متقابل، یکپارچگی، سلطه‌گری و ملزم‌شده توانستند ۰/۵۶ سرسختی روان‌شناختی را در مردان متأهل آسیب‌دیده از رابطه فرازنشویی همسر پیش‌بینی کنند ($P < 0.05$). با توجه به اینکه سرسختی روان‌شناختی در مردان متأهل آسیب‌دیده از رابطه فرازنشویی همسر با الگوهای ارتباطی میان زوجین و سبک‌های حل تعارض رابطه دارد، برگزاری کارگاه‌های آموزشی مبتنی بر این مفاهیم در این دسته از افراد ضروری به نظر می‌رسد.

واژه‌های کلیدی: الگوهای ارتباطی میان زوجین، رابطه فرازنشویی، سبک‌های حل تعارض، سرسختی روان‌شناختی

ازدواج یکی از بنیادهای تقریباً جهان‌شمول بشری است و هیچ بنیادی این‌چنین صمیمانه افراد بشر را تحت‌تأثیر قرار نداده است. خانواده با ازدواج آغاز می‌شود، و ازدواج رابطه‌ای است که شخص با انتخاب، وارد آن می‌شود (یانگ، ژانگ، کان و چن، ۲۰۱۸). زن و مردی که با هم ازدواج می‌کنند، باید بتوانند خود را با نیم‌قرن تحولات اجتماعی و رشد و تغییرات متقابل یکدیگر تطبیق دهند. در غیر این صورت، به احتمال زیاد رابطه زناشویی آنها دچار مشکل خواهد شد و آسیب‌ها و مشکلات زیادی به دنبال خواهد داشت (فتحی، اعتمادی، حانمی و گرگی، ۱۳۹۱). یکی از این مشکلات، رابطه فرازنشویی است (ویزر، وجل، لالاژ و ایوانز، ۲۰۱۷). رابطه فرازنشویی موضوعی است که زوج‌درمانگران مرتباً با آن مواجه می‌شوند. این موضوع می‌تواند تجربه گیج‌کننده و دردناکی برای همه آن کسانی باشد که با آن درگیر هستند. افزون بر این، رابطه فرازنشویی یکی از دلایل عمده طلاق و از هم پاشیدگی زندگی زناشویی است (موهلاتلول، سیدول و شیریندی، ۲۰۱۸). رابطه فرازنشویی شامل برقراری ارتباط جنسی، احساسی و عاشقانه یک فرد متأهل با جنس مخالف (فردی به غیر از همسر) خارج از چارچوب خانواده است (سواری و طلائی‌زاده، ۱۳۹۴). جالب است که نگرش مردان و زنان به روابط فرازنشویی نیز نسبتاً متفاوت است. پیرو این مطلب پژوهش‌های زیادی نشان می‌دهد، تفاوت‌های جنسیتی در بروز روابط فرازنشویی و علل مؤثر بر آن وجود دارد و با توجه به نتایج بسیاری از پژوهش‌ها روابط فرازنشویی در میان مردها شایع‌تر است (پژوهی و همکاران، ۲۰۱۹). به دلیل پژوهش‌های اندک در این حوزه آمار دقیقی از میزان روابط فرازنشویی در ایران در دسترس نیست. با این حال، آمار روابط فرازنشویی در زنان نزدیک به آمار مردان است و در دهه‌های گذشته، روابط فرازنشویی در زنان افزایش یافته است (کمال‌جو، نریمانی و ابوالقاسمی، ۱۳۹۵). خیانت همسر موجب ایجاد مشکلات روان‌شناختی بسیاری برای فرد می‌شود که زندگی زناشویی و شخصی وی را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد (غفوریان‌نوروزی، اصغری‌ابراهیم‌آباد، عبدخدایی و کیمیایی، ۱۳۹۷). از جمله متغیرهای روان‌شناختی که می‌تواند در ارتباط با زندگی زناشویی و آسیب‌های آن مورد توجه قرار گیرد سرسختی روان‌شناختی است که در این پژوهش به آن پرداخته شده است.

مفهوم سرسختی، از روانشناسی وجودی نشأت گرفته است (کوتری و هاری، ۲۰۱۴). سرسختی به معنای طاقت، توانایی و تحمل در موقعیت‌های مشکل و سخت است (آقاجانی، تیزدست، عباس قربانی و باجور، ۱۳۹۲). کوباسا^۱ (۱۹۷۹)، سرسختی را یک ویژگی سالم شخصیتی می‌داند که از سه جزء کنترل^۲، تعهد^۳ و چالش‌تشکیل شده است. ترکیب این سه ویژگی از سرسختی در جهت‌گیری‌های شناختی و احساسی دیده می‌شوند و انگیزه و شهامت وجودی را تشکیل می‌دهند (نقل از شرد و گالبی، ۲۰۰۷). سرسختی روان-شناختی، به متمایزسازی افرادی می‌پردازد که تحت استرس‌های روانی سالم می‌مانند (سندویک، بارتون، هایستاد، فیلیپس، دایر و جانسون، ۲۰۱۳). از عواملی که می‌تواند با سرسختی روان‌شناختی در ارتباط باشد و در این پژوهش به آن پرداخته شده است الگوهای ارتباطی میان زوجین و سبک‌های حل تعارض است.

ارتباط زناشویی فرآیندی است که طی آن زوجین چه به صورت کلامی در قالب گفتار و چه به صورت غیرکلامی در قالب گوش دادن، مکث، حالت چهره و ژست‌های مختلف با یکدیگر به تبادل احساسات و افکار می‌پردازند (باتول و کبالید، ۲۰۰۹). یکی از راه‌های نگرستن به ساختار خانواده این است که به کانال‌های ارتباطی که از طریق آنها اعضای خانواده به ویژه زوجین با همدیگر به تعامل می‌پردازند

1 Yang, Zhang, Kwan & Chen

2 Weiser, Weigel, Lalasz & Evans

3 Mohatlatole, Sithole & Shirindi

4 Pazhoohi

5 Psychological hardines

6 Coetzee & Harry

7 Kobasa

8 Control

9 Obligation

1 Challenge

0

1 Sheard, & Golby

1

1 Sandvik, Bartone, Hystad, Phillips, Thayer & Johnsen

2

1 Patterns of communication between couples

3

1 Conflict resolution styles

4

1 Batoool & Kbalid

5

پرداخته شود. آن دسته از کانال‌های ارتباطی که به وفور در یک خانواده اتفاق می‌افتد، الگوهای ارتباطی نامیده می‌شوند (جیانگ، لین، هینشاو، چی و وو، ۲۰۲۰). کریستنس و شنک (۱۹۹۱) سه الگوی ارتباطی بین زوجین را معرفی کرده‌اند که عبارتند از: الگوی ارتباطی سازنده متقابل^۲، که در طی آن هر کدام از زوجین سعی می‌کنند در مورد مشکل ارتباطی خود بحث و گفتگو کنند، احساسات خود را نسبت به یکدیگر ابراز کنند و برای مشکل ارتباطی پیشنهاد راه‌حل و مذاکره بدهند و هر دو احساس می‌کنند که همدیگر را درک می‌کنند. الگوی ارتباطی اجتناب متقابل^۳، که طی آن زوجین هر دو سعی می‌کنند از بحث کردن درباره مشکل دوری گزینند و الگوی ارتباطی توقع/کناره‌گیری^۴ که طی آن یکی از زوجین سعی می‌کند به وسیله انتقاد کردن، غر زدن و یا پیشنهاد تغییر دادن دیگری را وارد بحث درباره مشکل کند در حالی که دیگری سعی می‌کند بحث را تمام کند، به وسیله تغییر دادن موضوع از آن اجتناب کند، ساکت باقی بماند و یا حتی اتاق را ترک کند (نقل از شاهقلیان، شرق و عبدالهی، ۱۳۸۶). نتایج پژوهش‌های مختلف نشان داده است که الگوی ارتباطی میان زوجین با سبک‌های مقابله با استرس (شاهقلیان و همکاران، ۱۳۸۶) و گسست عاطفی (گلزارسیرجانی و بیانی‌فر، ۱۳۹۹)، رضایت‌مندی زناشویی (ثناگوی، جان‌بزرگی و مهدویان، ۱۳۹۰؛ پروندی، عارفی و مرادی، ۱۳۹۵؛ عارفی و محسن‌زاده، ۱۳۹۱؛ گاتمن و نوتاریوس، ۲۰۰۲؛ لاونر، کارنی و برادبری، ۲۰۱۶) رابطه دارد. همچنین نتایج پژوهش‌ها نشان داده است که روابط زناشویی با بهزیستی روان‌شناختی (خواجه، بهرامی، فاتحی‌زاده و عابدی، ۱۳۹۱) و سخت‌رویی روان‌شناختی (عظیمی و همکاران، ۱۳۹۸) در زوجین رابطه دارد.

متغیر دیگر مورد بررسی در این پژوهش سبک‌های حل تعارض است. در اغلب موارد، روش برخورد با مشکلات، بیش از خود مشکلات مسأله‌ساز است. تعارض یک جزء ناگزیر در ارتباطات انسانی است. افراد در رابطه با یکدیگر تفاوت دارند و همیشه با هم هماهنگ نیستند. هرچه زوجها به هم نزدیک‌تر می‌شوند، این تفاوت‌ها ناگزیر به برخی اختلاف‌نظرها منجر خواهد شد (حقیقی، ۱۳۸۹). تعارض زناشویی عبارت است از ناهماهنگی و واکنش کلامی یا فیزیکی که زوجها به شکل‌های مخرب و سازنده از خود بروز می‌دهند (هیبل و مرکادو، ۲۰۲۰). تعارضات زناشویی از پنج سبک مختلف استفاده می‌کنند که عبارتند از: یکپارچگی^۱، که مستلزم اهمیت دادن زیاد به نگرانی‌های خود و دیگران است. این سبک در واقع همیاری بین دو طرف است (گودین، ۲۰۰۰). ملزم شده‌اند که در این سبک هنگام بروز تعارض، افراد از خواسته‌های خود به نفع علائق و نیازهای همسرشان می‌گذرند، به امید آنکه تعارض خاتمه یابد و آرامش برقرار شود. هدف آنها حفظ رابطه به هر قیمتی است. مسلط^۲، که در این سبک هدف کسب قدرت و برنده شدن حتی به قیمت زیر پا گذاشتن حقوق و احترام دیگری است. افراد بدون توجه به نظر همسرشان، به خواسته‌ی خود اصرار می‌ورزند و معمولاً از روش‌های پرخاشگرانه مثل فریاد یا اعمال زور استفاده می‌کنند (محمدپور، عاطف وحید و لوانسانی، ۱۳۸۹). مصالحه‌گرایانه^۳، که در این سبک با سطح متوسطی از اهمیت دادن به نگرانی‌های خود و دیگران مرتبط است. در واقع هر دو طرف، مسئولیت نتیجه را مشترکاً می‌پذیرند (ویوار، ۲۰۰۶). سبک اجتنابی^۴، که در این سبک هنگام تعارض، همسران یا موضوع را تغییر می‌دهند و یا به طور ساده از آن کناره می‌گیرند و صحنه‌ی تعارض را ترک می‌کنند. حال آنکه برخورد منفعلانه با تعارض‌ها، نتیجه‌ی عکس می‌دهد و موجب بروز تعارض‌های مکرر می‌شود (محمدپور و همکاران، ۱۳۸۹). نتایج پژوهش‌ها نشان داده است که سبک‌های حل تعارض با سرسختی روان‌شناختی (معین، غیائی و مسموعی، ۱۳۹۰؛ عظیمی و همکاران، ۱۳۹۸) بهزیستی روان‌شناختی (نوروزی، رضاخانی و وکیلی، ۱۳۹۹)، سازگاری زناشویی (حسینی

1 Jiang, Lin, Hinshaw, Chi & Wu

2 Christensen & sullaway

3 Mutual constructive communication pattern

4 Cross-avoidance communication pattern

5 Expectation / withdrawal communication pattern

6 Gottman & Notarious

7 Lavner, Karney & Bradbury

8 Hibel & Mercado

9 Integrity

1 Goodwin

0

1 Is required

1

1 Dominate

2

1 Guaranteed compromise

3

1 Vivar

4

1 Avoidance style

5

نسب، بدری و قائمیان اسکویی، ۱۳۸۷؛ انال و اکگون، ۲۰۲۰)، کنترل خود (ورا، شین، مونتگومری، میلندر و اسپیدت، ۲۰۰۴) و سلامت روان (هیسی، ۲۰۱۵) رابطه دارد.

با توجه به مطالب فوق به نظر می‌رسد در نظر گرفتن متغیر جنسیت در بررسی رابطه فرازناشویی از ضرورت‌های تحقیقات امروزی است. ضمن اینکه شناسایی عوامل روان‌شناختی ایجاد شده در قربانیان رابطه فرازناشویی اهمیت دارد. همچنین، با توجه به خلأهای موجود در خصوص رابطه فرازناشویی زنان و اثر آن بر همسر، با تکیه بر سرسختی روان‌شناختی در مردان لذا انجام پژوهشی که این ویژگی روان‌شناختی را از طریق الگوهای ارتباطی میان زوجین و سبک‌های حل تعارض مورد بررسی قرار دهد اهمیت دارد. از این رو هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی سرسختی روان‌شناختی بر اساس الگوهای ارتباطی میان زوجین و سبک‌های حل تعارض در مردان متأهل آسیب‌دیده از رابطه فرازناشویی همسر است.

روش

روش پژوهش از نظر هدف بنیادی و از نظر روش، توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر مردان متأهل آسیب‌دیده از رابطه فرازناشویی همسر مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره وابسته به بهزیستی شهر مشهد در سه ماهه اول سال ۱۴۰۰ بودند که به روش هدفمند از میان این افراد تعداد ۸۰ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بودند از: حداقل تحصیلات ابتدایی، قرار گرفتن در بازه سنی ۲۵ تا ۴۵ سال، عدم ابتلا به سایکوز یا تشخیص درمانگر حاضر در مراکز مشاوره و علاقه و رضایت برای شرکت در پژوهش. ملاک خروج از پژوهش نیز عدم تمایل به ادامه همکاری در روند پژوهش بود. به هر نفر یک کد اختصاص داده شد، فرآیند پژوهش برای شرکت‌کنندگان توضیح داده شد و موافقت آنان برای شرکت در پژوهش جلب گردید. همچنین به آنان اطمینان داده شد که تمامی اطلاعات مربوط به پژوهش محرمانه تلقی می‌شود. سپس پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی، الگوهای ارتباطی زوجین و سبک‌های حل تعارض در اختیار افراد شرکت‌کننده قرار گرفت.

ابزار سنجش

مقیاس سرسختی روان‌شناختی اهواز (AHI): این مقیاس توسط کیامرثی و همکاران (۱۳۷۷)، طراحی و دارای ۲۷ گویه است. شیوه پاسخ‌گویی به این مقیاس بر اساس طیف لیکرت چهار درجه‌ای (هرگز = ۰ تا بیشتر اوقات = ۳) است. گویه‌های ۶، ۷، ۱۰، ۱۳، ۱۷، ۲۱ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند (نقل از عسکری، یزدانبخش و جوهری، ۱۳۹۵). دامنه نمره در پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی عدد ۰ تا ۸۱ است. کسب نمره بالا در پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی نشان‌دهنده سرسختی روان‌شناختی بالا در فرد است. در پژوهش کیامرثی و همکاران (۱۳۷۷) برای سنجش همسانی درونی پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی اهواز، ضریب آلفای کرونباخ به کار برده شد و بر پایه‌ی یافته‌ها ضرایب آلفا برای کل نمونه، آزمودنی‌های پسر و آزمودنی‌های دختر به ترتیب، ۰/۷۶، ۰/۷۶ و ۰/۷۴ به دست آمد. برای سنجش پایایی مقیاس، این آزمون دوباره پس از شش هفته به ۱۱۹ دانشجو (۵۳ پسر و ۶۶ دختر) ارائه شد. ضرایب همبستگی بین نمره‌های آزمودنی‌ها در دو نوبت یعنی پیش‌آزمون و پس‌آزمون دوباره برای کل آزمودنی‌ها ۰/۸۴، آزمودنی‌های پسر ۰/۸۴ و آزمودنی‌های دختر ۰/۸۵ به دست آمد (نقل از عسکری و همکاران، ۱۳۹۵). همچنین کیامرثی و همکاران (۱۳۷۷)، برای سنجش اعتبار روایی پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی، این پرسشنامه همزمان با سه پرسشنامه ملاک، شامل پرسشنامه اضطراب، پرسشنامه افسردگی اهواز^۳ و پرسشنامه خودشکوفایی مازلو^۷ به کار بردند. ضریب همبستگی بین مقیاس سرسختی و افسردگی اهواز در سطح آماری معنادار (I=۰/۴۷) است. بین مقیاس سرسختی و مقیاس اضطراب ضریب همبستگی آماری تعیین شده معنادار (I=۰/۷۰) است، همچنین در سطح آماری ضریب همبستگی مقیاس سرسختی و مقیاس خود شکوفایی مازلو نیز معنادار (I=۰/۶۵) است.

1 Ünal & Akgün

2 Vera, Shin, Montgomery, Mildner & Speight

3 Hysi

4 Ahwaz Psychological Hardiness Scale

5 Ahwaz Anxiety Questionnaire

6 Ahwaz Depression Inventory

7 Maslow self-actualization Scale

غفوری ورنو سفادرائی و همکاران (۱۳۸۷) روایی این آزمون را به روش روایی همزمان با سه ملاک، مقیاس اضطراب عمومی، پرسشنامه افسردگی و خودشکوفایی مازلو محاسبه کردند. ضرایب بدست آمده به ترتیب ۰/۶۷، ۰/۶۲ و ۰/۶۲ بود که کلیه ضرایب معنادار بودند. در پژوهش حاضر نیز پایایی این مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ محاسبه شده است.

پرسشنامه الگوی ارتباطی زوجین (CPQ): این پرسشنامه توسط کریستنسن و سالوای (۱۹۹۱) طراحی و شامل ۳۵ گویه است. این پرسشنامه از سه خرده مقیاس تشکیل شده است: ارتباط سازنده متقابل، ارتباط توقع / کناره‌گیری (شامل ارتباط مرد متوقع/ زن کناره‌گیر، زن توقع/ مرد کناره‌گیر)، و ارتباط اجتناب متقابل. شیوه نمره‌گذاری این پرسشنامه به صورت طیف لیکرت نه درجه‌ای (اصلا امکان ندارد=۱ تا خیلی امکان دارد=۹) است. نمره بین ۳۵ تا ۷۰ الگوهای ارتباطی زوجین ضعیف، نمره بین ۷۰ تا ۱۶۵ الگوهای ارتباطی زوجین متوسط و کسب نمره بالاتر از ۱۶۵ الگوهای ارتباطی زوجین قوی را نشان می‌دهد. کریستنسن و سالوای (۱۹۹۱) روایی سه خرده مقیاس این پرسش نامه را برآورد نمودند. در این مطالعه که در آن سه گروه از زوجین درمانده، غیر درمانده و در حال طلاق با هم مقایسه شدند؛ خرده مقیاس سازنده متقابل توانست بین هر سه گروه تمیز قائل شود، در حالی که خرده مقیاس های ارتباطی اجتناب متقابل و توقع / کناره گیری توانستند بین زوج های درمانده و غیر درمانده تفکیک قائل شوند. هیوی و همکاران (۱۹۹۳)، پایایی این پرسشنامه را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های این پرسشنامه از ۰/۵۰ تا ۰/۷۰ گزارش کردند. در ایران عبادت‌پور (۱۳۷۹) به منظور برآورد روایی این پرسشنامه، همبستگی بین مقیاس‌های این پرسشنامه و پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ را ۰/۷۴ به‌دست آورد. ضرایب همبستگی به‌دست آمده برای سه خرده مقیاس ارتباط سازه متقابل (پنج سوالی)، ارتباط اجتناب متقابل و ارتباط توقع کناره‌گیری به ترتیب عبارت بودند از ۰/۵۸، ۰/۵۸ و ۰/۳۵. برای تعیین پایایی پرسشنامه، همبستگی درونی در مورد خرده مقیاس‌های این پرسشنامه محاسبه گردید. ارقام به دست آمده به ترتیب عبارت بودند از: سازنده متقابل ۰/۵۰، اجتناب متقابل ۰/۵۱، مرد متوقع/ زن کناره‌گیر ۰/۵۳ و زن متوقع/ مرد کناره‌گیر ۰/۵۵ (عبادت‌پور، ۱۳۷۹). در پژوهش حاضر نیز پایایی کل پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۰ به دست آمده است.

پرسشنامه سبک‌های حل تعارض رحیم (ROCI-2): نسخه دوم مقیاس شیوه مقابله با تعارض توسط رحیم (۱۹۸۳)، برای اندازه‌گیری میزان تضاد ارتباطی طراحی و دارای ۲۸ گویه است. شیوه پاسخگویی به این پرسشنامه با طیف لیکرت پنج درجه‌ای (بسیار کم=۱ تا بسیار زیاد=۵) این پرسشنامه به صورت طیف لیکرت این پرسشنامه دارای پنج مؤلفه اجتنابی، یکپارچگی، سلطه‌گری، مصالحه‌گرایی و ملزم‌شده است. روایی این مقیاس در پژوهش رحیم (۱۹۸۳)، مطلوب گزارش شده است؛ همچنین همسانی درونی این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ در پژوهش رحیم (۱۹۸۳)، برای خرده مقیاس‌های پرسشنامه در دامنه ۰/۷۲ تا ۰/۷۷ دست آمده است. رحیم و مگنر (۱۹۹۵)، در پژوهشی بر روی یک نمونه ۱۴۷۴ نفری به بررسی ساختار عاملی این پرسشنامه پرداختند. نتایج نشان داد که این ابزار از روایی همگرا و افتراقی مطلوبی برخوردار است. همسانی درونی این ابزار با استفاده از آلفای کرونباخ بین ۰/۷۶ تا ۰/۸۵ گزارش شد. این مقیاس توسط باباپور (۱۳۸۵)، در ایران ترجمه و هنجاریابی شده، و اعتبار درونی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱ گزارش شده است. در پژوهش حاضر نیز پایایی این پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲ محاسبه شده است.

در این پژوهش پس از مراجعه به مراکز مشاوره وابسته به بهزیستی شهر مشهد از میان مردان متأهل آسیب‌دیده از رابطه فرازنشویی همسر مراجعه‌کنندگان به این مراکز در ۳ ماهه اول سال ۱۴۰۰، تعداد ۸۰ نفر از مردان متأهل ۲۵ تا ۴۵ سال، به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. پس از توجیه شرکت‌کنندگان در پژوهش در خصوص مراحل انجام تحقیق به منظور حفظ گمنامی شرکت‌کنندگان به هر شرکت‌کننده یک کد اختصاص داده شد. همچنین ابزار استفاده شده برای جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش پرسشنامه بود و به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS و نسخه ۲۴ و روش آماری همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شد.

یافته ها

1 Couples communication model questionnaire

2 Heavey

3 Rahim Organizational Conflict Inventory-2 (ROCI-2)

4 Mgnr

در این پژوهش میانگین سنی آزمودنی‌ها ۳۲/۳۶ سال و انحراف معیار آن ۶/۵۳ بود. همچنین در این پژوهش از ۸۰ شرکت‌کننده در پژوهش ۲۵ نفر دارای شغل دولتی و ۵۵ نفر دارای شغل آزاد بودند. همچنین در این پژوهش بیشتر شرکت‌کنندگان دارای زندگی متأهلی به مدت ۶ تا ۱۰ سال بودند. بیشتر شرکت‌کنندگان نیز دارای ۳ فرزند بودند. میانگین و انحراف معیار متغیرهای سرسختی روان‌شناختی، الگوهای ارتباطی میان زوجین و سبک‌های حل تعارض در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
سرسختی روان‌شناختی	۴۰/۵۴	۳/۲۹
ارتباط سازنده متقابل	۱۲/۸۸	۵/۳۹
ارتباط توقع/کناره‌گیری	۳۰/۸۴	۴/۵۵
ارتباط اجتناب متقابل	۱۹/۳۸	۲/۳۶
سبک اجتنابی	۲۴/۵۰	۵/۰۴
سبک یکپارچگی	۱۸/۰۰	۳/۷۹
سبک سلطه‌گری	۲۱/۱۰	۲/۶۲
سبک مصالحه‌گرانه	۸/۲۴	۱/۵۱
سبک ملزم‌شده	۱۲/۶۶	۲/۳۲

در جدول ۱، نتایج نشان داده است که بیشترین میانگین در مؤلفه‌های الگوهای ارتباطی مربوط به ارتباط توقع/کناره‌گیری و در مؤلفه‌های سبک‌های حل تعارض مربوط به سبک اجتنابی است و در میان کلیه متغیرهای پژوهش مربوط به سرسختی روان‌شناختی است. در جدول ۲، نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل همبستگی پیرسون برای متغیرهای پیش‌بین (الگوهای ارتباطی زوجین و سبک‌های حل تعارض) و متغیر ملاک یعنی سرسختی روان‌شناختی به خود ارائه شده است.

جدول ۲. جدول ماتریس همبستگی

متغیر وابسته	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
سرسختی روان-شناختی	۱								
ارتباط سازنده متقابل	۰/۲۶۷**	۱							
ارتباط توقع/کناره‌گیری	-۰/۵۶۷**	-۰/۸۲۱	۱						
ارتباط اجتناب متقابل	-۰/۴۷۲**	-۰/۴۲۵	-۰/۳۱۸*	۱					
سبک اجتنابی	-۰/۶۵۷**	-۰/۳۱۵**	۰/۴۱۶	۰/۴۵۸**	۱				
سبک یکپارچگی	۰/۷۸۲**	۰/۳۴۶	-۰/۴۱۲	-۰/۵۲۵*	۰/۵۳۵*	۱			
سبک سلطه‌گری	-۰/۲۳۹**	-۰/۴۱۷**	۰/۳۶۷	۰/۴۱۹	۰/۲۲۵	-۰/۳۱۶	۱		
سبک مصالحه‌گرانه	۰/۵۲۴**	۰/۲۳۳	-۰/۳۴۱**	-۰/۵۷۴	۰/۳۶۷	-۰/۱۶۴	-۰/۵۲۵*	۱	
سبک ملزم‌شده	۰/۵۵۸**	۰/۱۵۱	-۰/۰۷۵	۰/۲۴۲	-۰/۱۸۴	-۰/۶۱۱**	-۰/۶۳۵**	۰/۱۲۵	۱

با توجه به نتایج جدول ۲ بین الگوی ارتباطی سازنده متقابل و سبک‌های حل تعارض مصالحه‌گرانه، یکپارچگی و ملزم شده با سرسختی روان‌شناختی رابطه مثبت و معنادار و بین الگوهای ارتباطی توقع/کناره‌گیری و اجتناب متقابل و سبک‌های حل تعارض اجتنابی و سلطه‌گری با سرسختی روان‌شناختی در مردان متأهل آسیب‌دیده از رابطه فرازنشویی همسر رابطه منفی و معنادار وجود دارد ($P < 0/01$).

برای بررسی فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه «سرسختی روان‌شناختی از طریق الگوهای ارتباطی میان زوجین و سبک‌های حل تعارض در مردان متأهل آسیب‌دیده از رابطه فرازنشویی همسر قابل پیش‌بینی است» از آزمون رگرسیون خطی همزمان استفاده شده است. قبل از انجام رگرسیون از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف برای سنجش نرمال بودن جهت انجام آمار پارامتریک استفاده شده است. سطح معناداری به دست آمده از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف برای متغیرهای سرسختی روان‌شناختی (۰/۵۶۵)، الگوهای ارتباطی میان زوجین (۰/۰۸۵) و سبک‌های حل تعارض (۰/۱۲۶) بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است ($P < 0/05$). بنابراین توزیع داده‌های مربوط به این متغیرها نرمال است و می‌توان برای تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌ها از آزمون پارامتریک استفاده نمود.

همچنین در این پژوهش عامل تورم واریانس همه متغیرهای مستقل کمتر از ۱۰ و در دامنه مطلوب بود (ارتباط سازنده متقابل ۶/۴۱، ارتباط توقع/کناره‌گیری ۶/۵۴، ارتباط اجتناب متقابل ۶/۵۴، سبک اجتنابی ۶/۶۳، سبک یکپارچگی ۵/۷۴، سبک سلطه‌گری ۴/۴۲، سبک مصالحه‌گرایانه ۶/۷۴ و سبک ملزم‌شده ۷/۹۱). شاخص تحمل نیز برای همه متغیرهای مستقل بیشتر از صفر و نزدیک به یک و در دامنه مطلوب بود (ارتباط سازنده متقابل ۰/۴۱، ارتباط توقع/کناره‌گیری ۰/۵۶، ارتباط اجتناب متقابل ۰/۶۸، سبک اجتنابی ۰/۶۹، سبک یکپارچگی ۰/۷۴، سبک سلطه‌گری ۰/۵۹، سبک مصالحه‌گرایانه ۰/۶۲ و سبک ملزم‌شده ۰/۵۸). مقدار آماره دوربین واتسون نیز ۱/۸۵ به دست آمده است که در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد، بنابراین فرض استقلال بین خطاها یا عدم همبستگی بین خطاها پذیرفته می‌شود.

متغیر پیش‌بین	منبع تغییر	مجموعه مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
الگوهای ارتباطی زوجین (سازنده متقابل، توقع/کناره‌گیری، اجتناب متقابل) و سبک‌های حل تعارض (اجتنابی، یکپارچگی، سلطه‌گری، مصالحه‌گرایانه و ملزم‌شده).	رگرسیون	۲۸۹/۳۵۴	۸	۳۲/۱۵۰	۵/۲۹۱	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۲۴۳/۰۶۶	۷۱	۶/۰۷۷		
	کل	۵۳۲/۴۲۰	۷۹			

جدول ۳، خلاصه تحلیل واریانس یک‌راهه پژوهش را نشان می‌دهد. معناداری F محاسبه شده نشان می‌دهد که سرسختی روان‌شناختی را می‌توان از روی متغیرهای الگوهای ارتباطی زوجین (سازنده متقابل، توقع/کناره‌گیری، اجتناب متقابل) و سبک‌های حل تعارض (اجتنابی، یکپارچگی، سلطه‌گری، مصالحه‌گرایانه و ملزم‌شده) پیش‌بینی کرد. در جدول ۴ خلاصه مدل ارائه شده است.

جدول ۴. خلاصه مدل

R	R ²	ΔR^2	SE
۰/۷۳۷	۰/۵۶۳	۰/۴۴۱	۲/۴۶

طبق جدول ۴، الگوهای ارتباطی زوجین (سازنده متقابل، توقع/کناره‌گیری، اجتناب متقابل) و سبک‌های حل تعارض (اجتنابی، یکپارچگی، سلطه‌گری، مصالحه‌گرایانه و ملزم‌شده) توانستند ۰/۵۶ سرسختی روان‌شناختی پیش‌بینی کنند ($P < 0/05$). برای بررسی اینکه کدام یک از متغیرهای پژوهش پیش‌بینی‌کننده قوی‌تری برای پیش‌بینی سرسختی روان‌شناختی هستند از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد که نتایج آن در جدول ۵ گزارش شده است.

جدول ۵. نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی سرسختی روان‌شناختی از طریق الگوهای ارتباطی زوجین و سبک‌های حل تعارض

Sig	T	BETA	B	متغیرهای پیش‌بین
۰/۰۰۱	۶/۲۱۸	-	۴۴/۴۹۰	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	۵/۶۱	۰/۱۰۱	۰/۲۵۴	ارتباط سازنده متقابل
۰/۰۰۱	-۵/۵۱	-۰/۰۹۱	-۰/۵۲۱	ارتباط توقع/کناره‌گیری
۰/۰۰۲	-۵/۳۱	-۰/۰۸۱	-۰/۳۶۴	ارتباط اجتناب متقابل
۰/۲۴۳	-۱/۱۳	-۰/۱۰۱	-۰/۰۸۹	سبک اجتنابی
۰/۰۰۲	۲/۲۱	۰/۱۳۵	۰/۶۵۴	سبک یکپارچگی
۰/۰۰۱	-۴/۷۱	-۰/۱۱۷	-۰/۷۰۸	سبک سلطه‌گری
۰/۰۵۴	۶/۲۸	۰/۱۰۹	۰/۵۳۷	سبک مصالحه‌گرایانه
۰/۰۰۲	۴/۲۵۵	۰/۱۲۵	۳/۳۲۵	سبک ملزم‌شده

طبق جدول ۵ برای تعیین سهم تفکیکی هر یک از متغیرهای پیش‌بین (ارتباط سازنده متقابل، توقع/کناره‌گیری و سبک‌های اجتناب متقابل، یکپارچگی، سلطه‌گری و ملزم‌شده) در پیش‌بینی پراکندگی متغیر ملاک (سرسختی روان‌شناختی) از ضریب بتا استفاده شده است. نتایج حاکی از آن است که ارتباط سازنده متقابل، توقع/کناره‌گیری، سبک‌های اجتناب متقابل، یکپارچگی، سلطه‌گری و ملزم‌شده می‌توانند سرسختی روان‌شناختی را پیش‌بینی کنند. در این پیش‌بینی، بیشترین نقش را سبک یکپارچگی ایفا می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با هدف پیش‌بینی سرسختی روان‌شناختی بر اساس الگوهای ارتباطی میان زوجین و سبک‌های حل تعارض در مردان متأهل آسیب‌دیده از رابطه فرازنشویی همسر انجام شد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین الگوهای ارتباطی یعنی ارتباط سازنده متقابل، توقع/کناره‌گیری و اجتناب متقابل با سرسختی روان‌شناختی رابطه معنادار وجود دارد. همچنین ارتباط سازنده متقابل، توقع/کناره‌گیری و ارتباط اجتناب متقابل قادر به پیش‌بینی سرسختی روان‌شناختی هستند. نتایج پژوهش مبنی بر ارتباط الگوهای ارتباطی با سرسختی روان‌شناختی با یافته‌های شاهقلیان و همکاران (۱۳۸۶)، گلزارسیرجانی و بیانی‌فر (۱۳۹۹)، عظیمی و همکاران (۱۳۹۸)، خواجه و همکاران (۱۳۹۱)، لاونر و همکاران (۲۰۱۶) گاتمن و نوتاریوس (۲۰۰۲) همسو است.

ارتباطات نقش ویژه‌ای بر زندگی زناشویی زوجین دارد و ارتباطی که دلبپذیر باشد این امکان را ایجاد می‌کند که زوجین با یکدیگر به بحث و تبادل نظر بپردازند (باتول و کبالید، ۲۰۰۹). سرسختی روان‌شناختی به مثابه یک ویژگی شخصیتی، نگرش درونی خاصی را به وجود می‌آورد که در نتیجه شیوه رویارویی افراد با مسائل مختلف زندگی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (عارفی و محسن‌زاده، ۱۳۹۱). افراد دارای این ویژگی شخصیتی در مقابل شرایط تنش‌زای زندگی کنترل بیشتری بر حالات هیجانی خود دارند و رویدادهای محیطی را به صورت معنادار ارزیابی می‌کنند. لذا در صورت مواجه شدن با مشکلات بین فردی یا تنش در رابطه خود بهتر می‌توانند این تنش و هیجانات ایجاد شده را مدیریت کنند. از این رو می‌توان گفت که با در نظر گرفتن این نکته که الگوهای ارتباطی میان زوجین بر مبنای ارتباط سازنده متقابل، توقع/کناره‌گیری، ارتباط اجتناب متقابل قرار دارد. لذا زوجینی که به نحو مؤثری می‌توانند با یکدیگر ارتباط برقرار کنند و رابطه میان آنها بر مبنای گفت و شنود است مشکلات روان‌شناختی کمتری را نسبت به زوجینی که دارای الگوهای ارتباطی غیرسازنده هستند نشان می‌دهند. الگوی ارتباط سازنده موجب ایجاد بهزیستی روان‌شناختی می‌شود و کنترل بر پیشایندهای تنش‌زا را در زندگی زناشویی نیز افزایش می‌دهد. در مقابل زوجینی که به صورت اجتنابی و با فاصله‌گیری هیجانی از مشکلات و تنش‌ها به جای تلاش بر حل مشکلات اقدام می‌کنند مشکلات بیشتری را در حیطه مسایل مربوط به بهزیستی روان‌شناختی و کنترل خود در مقابل شرایط تنش‌زای دیگر دارند (لاونر و همکاران، ۲۰۱۶). این زوجین نمی‌توانند رابطه کارآمدی را شکل دهند و ارتباط آنها یا به صورت توقعات یک‌طرفه از طرف مقابل شکل می‌گیرد و ضمن این رابطه زن و یا شوهر سعی در ایجاد بحث و جدل با طرف مقابل بر سر موضوعات و مسایل دارد و طرف مقابل به صورت اجتنابی و یا کناره‌گیری از مشارکت واکنش نشان می‌دهد (گاتمن و نوتاریوس، ۲۰۰۲). این عوامل موجب ایجاد تنش در رابطه

می‌شود و فرد را مستعد آسیب‌پذیری در مقابل تنش‌ها می‌سازد. به عبارتی عدم ارتباط صحیح زوجین با یکدیگر می‌تواند موجب کاهش سرسختی روان‌شناختی در آنها شود (عظیمی و همکاران، ۱۳۹۸). رابطه فرازنشویی همسر آسیب‌های روان‌شناختی بسیاری را برای طرف مقابل ایجاد می‌کند که به نوعی می‌تواند ناشی از عدم ارتباط صحیح میان زوجین باشد که در آن همسر رابطه زناشویی خود را ترک کرده و ارتباط صحیح و سالم را در بیرون از خانه جستجو می‌کند.

همچنین نتایج نشان داده است که، بین سبک‌های حل تعارض یعنی سبک اجتنابی، یکپارچگی، سلطه‌گری، مصالحه‌گرایانه و سبک ملزم‌شده با سرسختی روان‌شناختی رابطه وجود دارد و سبک‌های حل تعارض یعنی اجتناب متقابل، یکپارچگی، سلطه‌گری و ملزم‌شده قادر به پیش‌بینی سرسختی روان‌شناختی هستند. همچنین نتایج پژوهش مبنی بر ارتباط بین سبک‌های حل تعارض با سرسختی روان‌شناختی با یافته‌های ورا و همکاران (۲۰۰۴)، هبسی (۲۰۱۵)، انال و اکگون (۲۰۲۰)، معین و همکاران (۱۳۹۰)، عظیمی و همکاران (۱۳۹۸) و نوروزی و همکاران (۱۳۹۹) همسو است.

تعارض در زندگی زناشویی زمینه‌ساز بروز تنیدگی برای زوجین می‌شود و زمینه ایجاد رابطه فرازنشویی را مهیا می‌کند. زوجینی که از سبک‌های سنجیده‌تری برای حل تعارضات خود استفاده می‌کنند بهتر می‌توانند مسایل مربوط به حیطه زندگی زناشویی خود را مدیریت کنند و از این حیث مسایل روان‌شناختی کمتری را گزارش می‌دهند (ویوار، ۲۰۰۶). زوجینی که در مقابل تنش‌های به وجود آمده در رابطه خود می‌توانند با همدلی و درک نظرات طرف مقابل خود رابطه را مدیریت کنند و در واقع یکپارچگی بیشتری در حل کردن تعارضات زناشویی خود دارند مشکلات روان‌شناختی کمتری را نسبت به زوجینی دارند که در مقابل اختلاف‌نظرها سعی بر سلطه‌گری بر طرف مقابل دارند. به عبارتی تلاش می‌کنند تا حرف‌های خود را به طرف مقابل دیکته کرده و فرد کاملاً مطابق میل آنها عمل کند. همچنین زوجینی که برای همسر خود ارزش قایل هستند و دیدگاه وی را می‌پذیرند، یا به عبارتی مشکلات پیش‌آمده ضمن رابطه را با این تفکر می‌پذیرند؛ آسیب‌های روان‌شناختی کمتری را تحمل می‌کنند زیرا تنش در رابطه آنها به حداقل می‌رسد (گودین، ۲۰۰۰). همچنین زوجینی که در رابطه خود به جای حل اختلاف‌ها و تعارض‌ها از آنها اجتناب می‌کنند نمی‌توانند رابطه مناسبی در زندگی زناشویی خود با همسر داشته باشند و پیوسته به دلیل تنش‌های پیش‌آمده دچار تنش هستند. افزایش تنش در رابطه زناشویی، خود از عوامل زمینه‌ساز مشکلات زناشویی است و به عبارتی می‌توان گفت که سبک‌های حل تعارض زوجین می‌تواند نقش عمده‌ای در سرسختی روان‌شناختی آنها ایفا کند. به عبارتی می‌توان گفت، آسیب به رابطه زناشویی موجب ایجاد مشکلات روان‌شناختی بسیاری در فرد قربانی می‌شود. اگر فردی با وقایع به شدت تنش‌آور مواجه شود، برای سالم ماندن باید سرسخت باشد. سرسختی روان‌شناختی یک احساس عمومی مبنی بر شرایط محیط ایده‌آل است. سرسختی روان‌شناختی موجب می‌شود که انسان موقعیت‌های پرتنش را بالقوه، با معنی و جالب ببیند و به این صورت که آنها را به جای تجارب مختصر و کوچک به تجارب بزرگ و پیشرفته تبدیل می‌کند. به عبارتی می‌توان گفت سرسختی روان‌شناختی باعث می‌شود نه تنها زوجین در مواجهه با تعارضات بیشتر موقعیت‌های پیش‌روی خود را تهدید کننده و کنترل‌ناپذیر نبینند بلکه تنش‌ها و چالش‌ها را به عنوان فرصتی برای بهبود رشد و بالندگی خود در نظر بگیرند، از این‌رو سازگاری زوجین افزایش می‌یابد (عظیمی و همکاران، ۱۳۹۸).

این مطالعه بر روی مردان متأهل آسیب‌دیده از رابطه فرازنشویی همسر مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره وابسته به بهزیستی شهر مشهد در سه ماهه اول سال ۱۴۰۰ انجام گرفته و تمرکز بر نمونه و جامعه محدود از محدودیت‌های این پژوهش است. همچنین در این پژوهش امکان کنترل متغیرهای مداخله‌گری همچون سابقه رفتارهای پرخطر در سایر اعضای خانواده وجود نداشت که می‌توان به عنوان محدودیت پژوهش این موارد را مورد توجه قرار داد. با توجه به محدودیت‌های ذکر شده پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های پیش‌رو بر روی سایر گروه‌های آسیب‌پذیر یا آسیب‌دیده دیگر نیز صورت گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های پیش‌رو مقایسه‌ای از حیث متغیرهای پژوهش با توجه به در نظر گرفتن نقش جنسیت نیز انجام گیرد تا بیشتر ابعاد این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته باشد. پژوهش حاضر دارای برخی محدودیت‌ها است که باید هنگام تفسیر و تعمیم‌دهی به گروه‌های دیگر در نظر داشت. این پژوهش در زمان اپیدمی کووید-۱۹ انجام گرفته بود و امکان سنجش نمونه به صورت تصادفی وجود نداشت و از روش هدفمند برای گزینش نمونه‌ها با شرط عدم ابتلا به بیماری کرونا استفاده شد. با توجه به شیوع روابط فرازنشویی و ایجاد مشکلات روان‌شناختی در چارچوب خانواده لذا پیشنهاد می‌شود در مراکز مشاوره‌ای که در حیطه‌ی آسیب‌های مربوط به خانواده فعالیت می‌کنند سرسختی توسط افراد مورد توجه قرار گیرد. در مجموع، با توجه به یافته‌های به دست آمده و مرور پژوهش‌های گذشته لازم است مطالعات گسترده‌تری در این زمینه صورت گیرد تا بتوان آسیب‌های پیش‌رو را به میزان قابل توجهی کاهش داد.

منابع

- آقاجانی، م.، تیزدست، ط.، عباس‌قربانی، م.، و باجور، م. (۱۳۹۲). ارتباط سرسختی روان‌شناختی با فرسودگی شغلی پرستاران. *پرستاری و مامایی جامع‌نگر*، ۲۳، ۷۰، ۷-۱.
- باباپور خیرالدین، ج (۱۳۸۵). بررسی رابطه شیوه‌های حل تعارض ارتباطی و سلامت، روان‌شناختی دانشجویان. *روانشناسی دانشگاه تبریز*، ۱، ۴، ۲۷-۴۶.
- پروندی، ع.، عارفی، م.، و مرادی، ا. (۱۳۹۵). نقش عملکرد خانواده و الگوهای ارتباطی زوجین در پیش‌بینی رضایت زناشویی. *آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی‌سازی خانواده*، ۲، ۱، ۵۴-۶۵.
- ثناگوی، م.، جان‌بزرگی، م.، و مهدویان، ع.ر. (۱۳۹۰). رابطه «الگوی ارتباطی زوجین» با رضایتمندی زناشویی. *مطالعات اسلام و روانشناسی*، ۵، ۹، ۶۵-۷۳.
- حقیقی، ح (۱۳۸۹). مقایسه سبک‌های حل تعارض زناشویی بین زوجین رضایتمند، زوجین دارای تعارض و زوجین در شرف طلاق در شهر بندرعباس، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه هرمزگان.
- حسینی نسب، د.، بدری، ر.، قائمان اسکویی، آ (۱۳۸۷). رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های حل تعارض بین فردی با سازگاری زناشویی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد تبریز. *آموزش و ارزیابی*، ۱، ۴، ۱۰۵-۱۳۰.
- خواجه، ن. ا.، بهرامی، ف.، فاتحی‌زاده، م.، س.، و عابدی، م. ر. (۱۳۹۱). پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی بر اساس کیفیت روابط زناشویی، همدلی و سیستم‌سازی در دانشجویان متأهل دانشگاه اصفهان. *مطالعات روان‌شناختی*، ۸، ۲، ۷۳-۹۵.
- سواری، ک.، و طلایی‌زاده، م. (۱۳۹۴). مقایسه خیانت زناشویی و هوش هیجانی مطلقین و افراد متأهل عادی شهر اهواز. *دستاورد‌های روانشناسی بالینی*، ۱، ۲، ۶۷-۸۲.
- شاهقلیان، م.، جان‌نارشرق، ر.، و عبداللهی، م. ح (۱۳۸۶). رابطه هوش هیجانی و سبک‌های مقابله با استرس با الگوهای ارتباطی میان زوجین. *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۶، ۲۲، ۷۳-۸۸.
- عارفی، م.، و محسن‌زاده، ف. (۱۳۹۱). پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس ارتباط و صمیمیت جنسی. *مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ویژه‌نامه خانواده و طلاق*، ۱، ۲، ۴۳-۵۳.
- عسکری، س.، یزدانبخش، ک.، و جوهری، ج (۱۳۹۵). همبستگی سرسختی، تنیدگی و حمایت اجتماعی با سازش یافتگی زناشویی. *علوم روان‌شناختی*، ۱۵، ۴۰۹-۴۲۱.
- عبادت‌پور، ب. (۱۳۷۹). *هنجاریابی پرسشنامه الگوهای ارتباطی زناشویی در شهر تهران در سال ۷۸-۷۹*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره، تهران: دانشگاه تربیت معلم.
- عظیمی، ن.، حسینی، س.س.، عارفی، م.، و پزندین، ش (۱۳۹۸). بررسی نقش میانجی‌گر سرسختی روان‌شناختی در ارتباط بین سبک‌های کنترل تعارض و طلاق عاطفی در زوجین. *علوم شناختی*، ۱۸، ۱۸، ۲۳۱۹-۲۳۲۸.
- غفوریان‌نوروزی، پ.، اصغری‌ابراهیم‌آباد، م. ج.، عبدخدایی، م. س.، و کیمیایی، س. ع (۱۳۹۷). عوامل تأثیرگذار بر روابط فرازنشویی زنان متأهل؛ یک مطالعه کیفی. *پژوهش‌های کاربردی روانشناختی*، ۹، ۳، ۵۵-۷۵.
- غفوری‌ورنوسفادارانی، م.ر.، کمالی، م.، و نوری، ا. ق. (۱۳۸۷). رابطه انگیزه پیشرفت و سرسختی روان‌شناختی با هیجان‌خواهی و مسوولیت‌پذیری. *دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۱۰، ۳۵، ۱۶۵-۱۸۸.
- کمال‌جو، ع.، نریمانی، م.، و ابوالقاسمی، ع (۱۳۹۵). پیش‌بینی روابط فرازنشویی بر اساس هوش معنوی، هوش اخلاقی، رضایت زناشویی و استفاده از شبکه‌های مجازی اجتماعی با نقش تعدیل‌کنندگی جنسیت. *مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۶، ۲، ۳۹-۶۷.
- گلزارسیرجانی، م.، و بیانی‌فر، ف. (۱۳۹۹). نقش الگوی ارتباطی زوجین در گسست عاطفی. *سنجش و پژوهش در مشاوره و روانشناسی*، ۲، ۴، ۳۳-۵۱.
- محمدپور، ا.ر.، عاط فوحید، م.ک.، و لوانسانی، ف. (۱۳۸۹). مدیریت تعارض همسران، مشهد: آهنگ قلم.
- معین، ل.، غیائی، پ.، و مسموعی، ر. (۱۳۹۰). رابطه‌ی سخت‌رویی روان‌شناختی با سازگاری زناشویی. *جامعه‌شناسی زنان*، ۲، ۴، ۱۶۳-۱۸۹.
- نوروزی، س.، رضاخانی، س. د.، و وکیلی، پ. (۱۳۹۹). رابطه‌ی بین سبک‌های حل تعارض، بهزیستی روان‌شناختی و ثبات ازدواج: ارائه یک مدل علی. *زن و جامعه*، ۱۱، ۲، ۸۱-۱۰۴.
- Batool, S. S., & Kbalid, R. (2009). Role of emotional intelligence in marital relationship. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 43-62.
- Christensen, A., & Shenk, J. L. (1991). Communication, conflict, and psychological distance in nondistressed, clinic, and divorcing couples. *Journal of consulting and clinical psychology*, 59(3), 458.
- Coetzee, M., & Harry, N. (2015). Gender and hardiness as predictors of career adaptability: an exploratory study among Black call centre agents. *South African Journal of Psychology*, 45(1), 81-92.

- Gottman, J. M., & Notarius, C. I. (2002). Marital research in the 20th century and a research agenda for the 21st century. *Family process*, 41(2), 159-197.
- Goodwin, J. (2000). Resolving Auditor-Client Conflicts Concerning Financial Statement Issues. *Department of commerce University of Queensl& Australia*, Available online at: <http://aaahq.org/audit/midyear/01midyear/papers/goodwin2001midyear.pdf>.
- Heavey, C. L., Layne, C., & Christensen, A. (1993). Gender and conflict structure in marital interaction: A replication and extension. *Journal of consulting and clinical psychology*, 61(1), 16.
- Hibel, L. C., & Mercado, E. (2019). Marital conflict predicts mother- to- infant adrenocortical transmission. *Child development*, 90(1), e80-e95.
- Hysi, G. (2015). Conflict resolution styles and health outcome in married couples: A systematic literature review. In *3rd International Conference on Research and Education-“Challenges Toward the Future”(ICRAE 2015)*.
- Jiang, Y., Lin, X., Hinshaw, S. P., Chi, P., & Wu, Q. (2020). Actor-Partner Interdependence of Compassion toward Others with Qualities of Marital Relationship and Parent-Child Relationships in Chinese Families. *Family process*, 59(2), 740-755.
- Lavner, J. A., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2016). Does couples' communication predict marital satisfaction, or does marital satisfaction predict communication?. *Journal of Marriage and Family*, 78(3), 680-694.
- Mohlatlole, N. E., Sithole, S., & Shirindi, M. L. (2018). Factors contributing to divorce among young couples in Lebowakgomo. *Social Work*, 54(2), 256-274.
- Pazhoohi, F., Silva, C., Pereira, L., Oliveira, M., Santana, P., Rodrigues, R., & Arantes, J. (2019). Is imagination of the infidelity more painful than actual infidelity?. *Current Psychology*, 38(2), 572-578.
- Sheard, M., & Golby, J. (2007). Hardiness and undergraduate academic study: The moderating role of commitment. *Personality and individual differences*, 43(3), 579-588.
- Sandvik, A. M., Bartone, P. T., Hystad, S. W., Phillips, T. M., Thayer, J. F., & Johnsen, B. H. (2013). Psychological hardiness predicts neuroimmunological responses to stress. *Psychology, health & medicine*, 18(6), 705-713.
- Ünal, Ö., & Akgün, S. (2020). Conflict resolution styles as predictors of marital adjustment and marital satisfaction: an actor-partner interdependence model. *Journal of Family Studies*, 1-16.
- Vivar, C. G. (2006). Putting conflict management into practice: a nursing case study. *Journal of nursing management*, 14(3), 201-206.
- Vera, E. M., Shin, R. Q., Montgomery, G. P., Mildner, C., & Speight, S. L. (2004). Conflict resolution styles, self-efficacy, self-control, and future orientation of urban adolescents. *Professional School Counseling*, 73-80.
- Weiser, D. A., Weigel, D. J., Lalasz, C. B., & Evans, W. P. (2017). Family background and propensity to engage in infidelity. *Journal of Family Issues*, 38(15), 2083-2101.
- Yang, Z., Zhang, H., Kwan, H. K., & Chen, S. (2018). Crossover effects of servant leadership and job social support on employee spouses: The mediating role of employee organization-based self-esteem. *Journal of Business Ethics*, 147(3), 595-604.